

(ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. Jánom Foltánom, SNP 708, Galanta, vo veci namietaného porušenia jeho základných práv podľa čl. 17 ods. 1 a 2 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a jeho práva podľa čl. 6 ods. 3 písm. c) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Krajského súdu v Trnave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 6 To 141/2019 zo 14. januára 2020 (ďalej len „namietané uznesenie“).

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ bol rozsudkom Okresného súdu Trnava (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 1 Tk 1/2019 z 19. septembra 2019 uznaný vinným z obzvlášť závažného zločinu vraždy podľa ustanovení § 145 ods. 1 a 2 písm. c) zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný zákon“). Odvolaniu sťažovateľa nebolo vyhovené a uvedené prvostupňové rozhodnutie okresného súdu bolo namietaným uznesením krajského súdu potvrdené ako vecne správne. O podanom dovolaní sťažovateľa rozhodol najvyšší súd uznesením sp. zn. 5 Tdo 28/2020 z 18. mája 2020, ktorým dovolanie pre nesplnenie dovolacích dôvodov podľa ustanovenia § 382 písm. c) zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“) odmietol.

3. V ústavnej sťažnosti sťažovateľ, poukazujúc na obsahovú stránku namietaného uznesenia krajského súdu a niektoré časti týkajúce sa vykonaných dôkazov, dôvodí, že predmetné rozhodnutie nie je dostatočne odôvodnené, možno ho považovať za svojvoľné, nedáva odpoveď na podstatnú stránku veci a odvolací súd sa v ňom nevysporiadal s opodstatnenými námietkami sťažovateľa, ktoré boli uplatnené v jeho obhajobnej argumentácii obsiahnutej v podanom odvolaní. Sťažovateľ tak hodnotí namietané uznesenie krajského súdu ako nepreskúmateľné, a teda protiústavné.

4. Na základe uvedených skutočností sťažovateľ žiada, aby ústavný súd v jeho veci rozhodol nálezom, ktorým by vyslovil porušenie jeho základných práv podľa čl. 17 ods. 1 a 2 a čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 3 písm. c) dohovoru namietaným uznesením krajského súdu, označené rozhodnutie zrušil a vrátil vec sťažovateľa krajskému súdu na ďalšie konanie a priznal mu tiež náhradu trov právneho zastúpenia.

II.

Východiskové ústavnoprávne normy

5. Podľa čl. 124 ústavy je ústavný súd nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

6. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje ústavný súd o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

7. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

8. Ústavný súd podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde každý návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v ustanovení § 9 neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní návrhu ústavný súd zisťuje, či dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania: a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc, b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovel žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37, c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom, d) ktorý je neprípustný, e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou, f) ktorý je podaný oneskorene, g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

III.

Posúdenie vecí ústavným súdom a jeho závery

9. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti namieta porušenie všetkých svojich označených práv v rámci trestného konania, ktoré sa skončilo jeho právoplatným odsúdením, pričom svoje námietky smeruje proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorý podľa jeho názoru neposkytol pre svoje rozhodnutie náležité dôvody, keďže sa odmietol podľa sťažovateľa zaoberať výhradami a námietkami, ktoré sťažovateľ v rámci svojej obhajobnej argumentácie predostrel v podanom odvolaní.

10. Riadiac sa zásadou materiálnej ochrany ústavnosti, judikatúra ústavného súdu, reflektujúca na rozhodovaciu činnosť Európskeho súdu pre ľudské práva (pozri rozsudok z 12. 11. 2002 vo veci Zvolský a Zvolská verus Česká republika, sťažnosť č. 46129/99, a jeho body 51, 53, 54), v prípade procesného rozhodnutia dovolacieho súdu o odmietnutí dovolania pre jeho neprípustnosť už dlhodobo garantuje zachovanie lehoty na podanie sťažnosti ústavnému súdu aj vo vzťahu k predchádzajúcemu právoplatnému rozhodnutiu druhostupňového súdu (podobne III. ÚS 114/2010). Od účinnosti zákona o ústavnom súde toto pravidlo vyplýva aj z platnej právnej úpravy (§ 124 in fine). V zmysle uvedeného, keďže dovolanie sťažovateľa podané v jeho trestnej veci bolo dovolacím súdom posúdené ako neprípustné, považoval ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa adresovanú proti druhostupňovému rozhodnutiu krajského súdu za podanú včas, pretože lehotu dvoch mesiacov určenú zákonom o ústavnom súde počítal ústavný súd od doručenia dovolacieho rozhodnutia sťažovateľovi (na základe súčinnosti poskytnutej zo strany okresného súdu zistil, že predmetné rozhodnutie dovolacieho súdu bolo sťažovateľovi doručené 2. júna 2020).

11. V zmysle judikatúry ústavného súdu za zjavne neopodstatnenú sťažnosť možno považovať takú sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mal preskúmať po jej prijatí na ďalšie konanie (II. ÚS 70/00, IV. ÚS 66/02, I. ÚS 56/03).

12. Ústavný súd nie je súdom vyššej inštancie, rozhodujúcim o opravných prostriedkoch v rámci sústavy všeobecných súdov. Ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať rozhodnutie všeobecného súdu v prípade, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu len vtedy, ak by vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (mutatis mutandis I. ÚS 13/00, I. ÚS 17/01, III. ÚS 268/05, III. ÚS 337/2018).

13. Odkazujúc na závery uvedené v predchádzajúcom bode odôvodnenia tohto uznesenia, ústavný súd zdôrazňuje, že pri posúdení namietaného uznesenia krajského súdu nebolo jeho úlohou preskúmať správnosť skutkových a právnych záverov, o ktoré súdy konajúce v trestnej veci sťažovateľa svoje rozhodnutia opreli. Úloha ústavného súdu sa v danom prípade obmedzila na posúdenie otázky, či sa krajský súd s právne relevantnou argumentáciou sťažovateľa (ktorú prezentoval v podanom odvolaní), vysporiadal adekvátne a preskúmateľne a či výklad súdom aplikovaných právnych noriem neodporuje ich podstate a zmyslu, teda či je namietané uznesenie krajského súdu ústavnoprávne akceptovateľné. Pre uvedené účely sa ústavný súd podrobne oboznámil s obsahom namietaného uznesenia krajského súdu a tiež s odôvodnením prvostupňového rozsudku okresného súdu, na ktorý sa krajský súd v odvolacom rozhodnutí v otázke viny ako na vecne správny odvolal (právny názor zakotvený v ustálenej judikatúre ústavného súdu totiž zahŕňa požiadavku komplexného posudzovania rozhodnutí všeobecných súdov, ktoré boli vydané v priebehu príslušného súdneho konania, pozri napr. sp. zn. IV. ÚS 350/09).

14. V odôvodnení prvostupňového rozsudku k záveru o vine sťažovateľa okresný súd uviedol, že vykonaným dokazovaním zistil, že správanie poškodeného (usmrteného brata sťažovateľa) voči sťažovateľovi bolo dlhodobo, prakticky od detstva, zjavne šikanózne, pričom sťažovateľ takýmto spávaním poškodeného trpel, no napriek tomu sa snažil s ním vychádzať. V deň, keď sa stal dotknutý skutok, došlo medzi nimi k viacerým konfliktom, pričom tak sťažovateľ, ako aj poškodený boli z rodičovského domu vykázani. Podľa presvedčenia okresného súdu sa sťažovateľ pod vplyvom všetkých týchto emócií na dvor rodinného domu vrátil bez toho, aby s kýmkoľvek po tomto návrate komunikoval, zobral nôž, vyhládal poškodeného na dvore rodinného domu a bodol ho do brucha silnou intenzitou s dlhším bodným kanálom cez viac vrstiev oblečenia poškodeného, čo podľa vyjadrenia okresného súdu svedčilo o úmysle sťažovateľa spáchať trestný čin vraždy, teda poškodeného úmyselne usmrtiť. Okresný súd tento skutkový záver podporil poukazom na závery špecifikovaného znalca, z ktorých vyplynulo, že išlo o smrť násilnú v dôsledku zavinenia inou osobou, keďže išlo o poranenia veľkej intenzity a rezný kanál smeroval zhora nadol. Okresný súd dodal, že obrane sťažovateľa nemal dôvod uveriť, keďže nebola podporená, čo sa týka priebehu spáchania skutku žiadnym ďalším dôkazom, pričom sťažovateľom tvrdený dej sa nezhodoval s inými vykonanými dôkazmi – výpoveďami svedkov, ktorí sa nachádzali na mieste činu, ktorí však samotné bodnutie nevideli.

15. Krajský súd v namietanom uznesení prezentoval obsah odvolacích námietok sťažovateľa, ktorý v nich namietal, že jeho úmysel usmrtiť poškodeného nebol bez akýchkoľvek pochybností v konaní pred prvostupňovým súdom preukázaný. Sťažovateľ predstrel v odvolaní svoju skutkovú verziu udalostí, a to, že konal v obrane, keď poškodený smeroval k bodnej zbrani, ktorej sa chcel zmocniť, no sťažovateľ ho v púde sebazáchovy predstihol a z obavy o svoj život ho chytil do svojej pravej ruky (ktorá nie je jeho dominantnou rukou, keďže je ľavák), poškodený chytil sťažovateľovi pravú ruku a skočil naňho, sťažovateľ nevedel, čo sa v tom momente stalo, iba videl, že si poškodený drží brucho. Sťažovateľ svoju skutkovú verziu v odvolaní podporil odkazom na časť znaleckého posudku, v ktorom znalkyňa uviedla, že konanie sťažovateľa nebolo plánované, že išlo skôr o impulzívne konanie, že si nemyslí, že išlo o agresívny úmysel, pretože primárne nie je osobnostnou črtou sťažovateľa agresivita. Takisto poukázal na vyjadrenie

d'alšieho znalca, ktorý uviedol, že nie je vylúčené, že počas nabodnutia poškodený so sťažovateľom zápasil, keďže z charakteru predmetného poranenia možno dedukovať, že boli tvárou v tvár. Ďalej sťažovateľ v odvolaní dôvodil, že intenzita bodnutia nedosiahla takú mieru, ktorá by vo svojej podstate mohla zodpovedať bodnutiu s vyvinutím maximálnej sily v afekte, keďže dĺžka bodného kanála bola kratšia ako dĺžka čepele noža. Sťažovateľ namietal, že útok nevyprovokoval, práve naopak, útoku sa bránil a keby chcel poškodeného úmyselne usmrtiť, uchopil by nôž do svojej ľavej ruky, pretože táto je jeho dominantnou, že došlo iba k jednému bodnutiu, a nie k opakovaným bodnutiam, ktoré sú charakteristické pre úmyselné konanie páchatel'ov. Sťažovateľ uzavrel, že okresný súd sa nezaoberal ustanoveniami o nutnej obrane, rozhodol predčasne a nevyrovnal sa náležite s argumentmi obhajoby.

16. Krajský súd v odôvodnení svojho rozhodnutia konštatoval vecnú správnosť napadnutého rozsudku okresného súdu, keďže vykonané dôkazy považoval za dostatočné pre objektívne zistenie skutkového stavu a vyhodnotenie skutkového stavu zase za súladné zo zásadou voľného hodnotenia dôkazov. Krajský súd si tak osvojil odôvodnenie napadnutého rozsudku a na doplnenie uviedol aj svoju vlastnú argumentáciu k uplatneným odvolacím námietkam sťažovateľa. Krajský súd predovšetkým dôvodil, že obrana sťažovateľa bola vyvrátená v jeho neprospech, keď bolo v konaní preukázané, že došlo k predchádzajúcej potýčke medzi sťažovateľom a poškodeným, sťažovateľ na to opustil miesto činu, na ktoré sa však napriek prezentovanému strachu z poškodeného vrátil. Žiadni svedkovia nevideli a ani nepočuli, že by po tomto návrate poškodený na sťažovateľa zaútočil, resp. na neho kričal. Odvolací súd tiež poukázal na závery znaleckého posudku, z ktorých vyplýva, že v afektívnych napätých situáciách je očakávateľné neadekvátne správanie sťažovateľa a že aj jeho interpersonálne vzťahy môžu byť kvôli jeho nekompromisnosti konfliktné a že u sťažovateľa je očakávateľné, že v stave zmeneného vedomia (pod vplyvom alkoholu) sa prejaví agresívne. Krajský súd bol toho názoru, že u sťažovateľa alkohol, pod ktorého vplyvom preukázateľne bol v čase skutku, uvoľnil prirodzené brzdiace mechanizmy, a tak konal nepremyslene, impulzívne a agresívne, bez predvídania dôsledkov svojho konania. Sťažovateľ bol podľa krajského súdu v čase spáchania činu v stave vystupňovaného afektu, pričom nepriamo to potvrdzuje aj fakt,

že útočil pravou rukou, hoci jeho dominantnou je ruka ľavá. Krajský súd tak vo vzťahu k argumentom sťažovateľa, ktorý sa odvolával na záver znaleckého posudku, podľa ktorého jeho osobnostnou črtou nie je agresivita, vysvetlil, že podľa znaleckého posudku sa agresívne prejavuje, keď je pod vplyvom alkoholu, pričom bolo preukázané, že v čase spáchania skutku pod vplyvom alkoholu bol. Krajský súd pokračoval a ďalej uviedol, že bodný kanál a charakter poranenia poškodeného vylučujú úvahu o náhodnom nabodnutí ako jednu z prezentovaných obrán sťažovateľa, pretože charakter poranenia poškodeného zodpovedá poraneniu veľkej intenzity, keď aj mäkké tkanivá majú odpor a čepeľ noža prenikla cez niekoľko vrstiev oblečenia. Krajský súd tiež dodal, že pokiaľ aj znalec nevyhlásil zápasenie počas bodnutia, bolo toto prípadné zápasenie vylúčené vykonaným dokazovaním. Krajský súd tak uzavrel, že o vine sťažovateľa nemal žiadne pochybnosti.

17. Vychádzajúc zo skutočností uvedených v predchádzajúcom bode odôvodnenia tohto uznesenia, ústavný súd je toho názoru, že námietky sťažovateľa, ktorými sa snažil spochybníť vecnú správnosť prvostupňového rozsudku okresného súdu a ktoré predniesol v podanom odvolaní, boli odvolacím súdom (v spojení s dôvodmi formulovanými v prvostupňovom rozhodnutí) primerane zodpovedané. Podľa názoru ústavného súdu je právny záver o vine sťažovateľa podložený zrozumiteľnou a dostatočne výpovednou argumentáciou, ktorá nesignalizuje žiadne logické protirečenia alebo medzery, čo sa týka zodpovedania relevantných otázok. Konajúce súdy v rámci uplatnenia zásady voľného hodnotenia dôkazov sťažovateľovi vysvetlili sumár dôkazov, ktoré sa stali po ich dôkladnom vyhodnotení podkladom prijatých skutkových záverov a nadväzujúceho právneho záveru o vine sťažovateľa. Konajúce súdy zahrnuli do tohto sumáru dôkazov výpovede svedkov a závery znaleckých posudkov potvrdzujúcich skutkovú verziu ustálenú oboma súdmi. Relevantnými a výpovednými z pohľadu ústavného súdu sa javia najmä závery znaleckých posudkov, ktoré vylúčili verziu náhodného nabodnutia poškodeného, poukazujúc na charakter zranenia poškodeného, a tiež tie, ktoré poukázali na potenciálnu agresivitu jednania sťažovateľa v afektívnych, vypätých situáciách spojených so zmeneným vedomím (vplyv alkoholu), rovnako aj výpovede svedkov, ktorí neregistrovali po návrate sťažovateľa na miesto činu (po predchádzajúcom vykázaní) fyzickú potýčku, resp. prípadný verbálny konflikt medzi sťažovateľom a poškodeným, ktorý by mohol nasvedčovať potrebe

obransy zo strany sťažovateľa. Ústavný súd tak uzatvára, že v namietanom uznesení krajského súdu obsiahnutá argumentácia nenesie znaky svojvoľnosti ani arbitrárnosti, nie je v nesúlade s platnou právnou úpravou ani nepopiera zmysel interpretovaných a aplikovaných právnych noriem. Namietané uznesenie krajského súdu tak zodpovedá požiadavkám kladeným konštantnou judikatúrou ústavného súdu na odôvodnenia rozhodnutí všeobecných súdov. Ústavný súd v takýchto prípadoch nemá žiaden dôvod a ani oprávnenie na prehodnocovanie záverov všeobecného súdu. Samotná skutočnosť, že si krajský súd neosvojil interpretáciu výsledkov dokazovania a ich právne posúdenie z pohľadu sťažovateľa, nemôže ešte viesť k záveru o porušení práv sťažovateľa.

18. Vychádzajúc zo všetkých uvedených čiastkových záverov, ústavný súd je toho názoru, že sa krajský súd s právne relevantnou argumentáciou sťažovateľa vysporiadal adekvátne a preskúmateľne a výklad súdom aplikovaných právnych noriem neodporuje ich podstate a zmyslu (najmä ustanovenie o zásade voľného hodnotenia dôkazov). Namietané uznesenie tak ústavný súd kvalifikuje ako ústavnoprávne akceptovateľné. Vzhľadom na uvedené posúdil ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa ako zjavne neopodstatnenú a ako takú ju podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde odmietol.

19. S ohľadom na všetky uvedené závery bolo o ústavnej sťažnosti sťažovateľa potrebné rozhodnúť tak, ako to je uvedené vo výroku tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 22. októbra 2020

Luboš Szigeti
predseda senátu